

ПРО ЕКОНОМІЧНІ УСПІХИ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНОМУ СПІВТОВАРИСТВІ: ПОРІВНЯННЯ 2013 ТА 2018 РОКІВ

Войтко С. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
s.voytko@kpi.ua

Зазначений у назві історичний період обраний автором тому, що цей п'ятирічний відтинок часу змін у нашій країні, як для мене, є значущим. Вже в Україні здійснені кардинальні економічні реформи за цей, досить незначний для новітнього періоду незалежності та існування нашої держави з тисячолітньої історією, час. Низка реформ ще продовжують реалізовуватися і тут ще роботи нам багато для підняття рівнів якості та безпеки життя українців. Сподіваюся на успіх їх реалізації.

Так, Україна у літописах з'явилася ще у 1187 році. Перша згадка, яка історично відома на сьогодні, була в Іпат'євському літописі, який формувався ще з кінця XIV століття, був перевиданий у 1843 році [1, с. 134]. До цього існувала Київська Русь, політичні та міжнародні зв'язки якої сягали далеко за кордони нашої країни. Доньки київських князів видавали заміж за французького, угорського та норвезького королів. Київськими князями були засновані Москва (1147 р.), Ярославль (1010 р.), Володимир (990 р.) та інші міста в радіусі навколо Києва на тисячу кілометрів. Сила тодішньої Держави славна й ще тому, що на нашій території були зупинені монголо-татари, про що, наприклад, свідчить пам'ятний знак на честь перемир'я між українськими та монголо-татарськими військами, який розміщено біля смт Степань Рівненської області (колишнє Степанське князівство) [2]. І таких славних сторінок у нашій історії безліч.

Україна (Київська Русь) має тисячолітню історію, яка ще пишеться сьогодні. І пишемо цю історію ми з Вами. Збережена значними втратами, окроплена кров'ю українців наша державність у 2014 році надала нам можливість вийти на новий якісний рівень міжнародного співробітництва, посилити державу, згуртувати українців. Не зважаючи на агресію росіян, на тривалу, вже майже 5 років, російсько-українську війну, на тимчасову втрату Криму і окремих районів Донецької та Луганської областей, ми зміцнюємо нашу державність, наші міжнародні зв'язки.

Ось декілька успіхів національної економіки у міжнародній діяльності України та українців за період, що досліджується автором.

1. У 2013 році українці мали змогу відвідувати лише 77 країн без оформлення візи. Це тоді була 52-а з 93-ох позицій. На початку 2019 року це вже 128 країн (41-а позиція у рейтингу). Кількість країн, куди можна потрапити, збільшилася в 1,7 рази. У рейтингу аналізувалися 199 країн. До речі, на сьогодні є тільки 14 країн, паспорти які надають можливість відвідати всі інші країни без оформлення віз. Дані приведені за інформацією сайту Global Passport Power Rank [3].

2. За індексом Human Development Index (HDI) України покращила значення цього індексу з 0,745 у 2013 році до 0,751 у 2017 році (дані 2018 року на час дослідження відсутні). Проте були втрачені позиції: з 83 перемістилися на 88 (189 країн присутні у рейтингу) [4]. Зазначене пояснюється більш стрімкішим розвитком інших країн порівняно з нашою країною. А наша Україна вже майже 5 років воює з РФ і таке значення є об'єктивним з врахуванням реальності, а саме стану війни.

3. Стосовно відношення зовнішньоторговельного обороту до ВВП, то Україна у 2013 році мала 95,2 % цього обороту (сума експорту та імпорту) відносно ВВП (показник Exports and imports (% of GDP)) з джерела [5]. Це складало на той час 73 позицію. У 2017 році вже мали 102,2 %, що надало змогу отримати 45 позицію у світовому рейтингу з 184 країн. Зазначене показує зростання рівня залученості національної економіки у світову економічну систему.

4. Золотовалютні резерви (ЗВР) України на кінець 2013 року були на рівні 20,4 млрд дол. Мінімальне значення ЗВР обсягом 5,6 млрд дол. було на кінець лютого 2015 року. На початок 2019 року ЗВР становлять вже 20,8 млрд дол. [6]. Тобто ми відновили обсяг ЗВР рівня 2013 року та збільшили майже у 4 рази обсяг порівняно з 2015 роком, що свідчить про поступове відновлення національної економіки. До речі, це відбулося під час війни з Російською Федерацією. Тобто економічна сила та рівень міжнародного співробітництва у такий тяжкий для країни період є на високому рівні.

5. Мінімальна зарплата на кінець 2013 року становила 1 218 грн, що у перерахунок у дол. США становило 152 дол (один долар тоді коштував 8 грн). На початок 2019 року вже 4 173 грн (154 дол.), що є певним успіхом влади в умовах російської агресії. Проте ще рівень середньої зарплати не повернувся на довоєнний рівень: кінець 2013 року 3619 грн (452 дол.), а на грудень 2018 року маємо тільки 10 573 грн (377 дол.) [6]. Проте при наявній динаміці розвитку нашої країни через декілька років ця позиція буде повернута. Для цього є об'єктивні передумови.

6. Стосовно зовнішньої торгівлі, то також маємо позитив: сальдо зовнішньої торгівлі у 2018 році становило близько 9,8 млрд дол. зі знаком «мінус», а в 2013 році це значення було ще гірше – мінус 13,7 млрд дол. Проте цей позитивний результат у 3,831 млрд дол. є наслідком, на жаль, падінням обсягів експорту (з 63,3 млрд дол. до 47,3 млрд дол. у 2013 та 2018 роках відповідно) та ще більшого падіння імпорту: 77,0 до 57,1 млрд дол. [6]. Зниження від'ємного значення сальдо надає нашій економіці передумов для розвитку саме зменшення залежності від зовнішніх запозичень.

До цього варто додати те, що торгівля з агресором, Російською Федерацією, зменшилася у 3,3 рази: з 38,3 млрд дол. до 11,7 млрд дол. Слід відзначити, що експорт до РФ знизився з 15,1 млрд дол. до

3,6 млрд дол. Обсяг імпорту з Російською Федерацією знизився з 23,2 млрд дол. до 8.1 млрд дол. [7]. Можна констатувати, що й гібридна війна у нас веде до перемоги економічної складової. А це у XIX століття має неабияке значення. До речі, ми зменшили у рази продаж до РФ продукції вищих технологічних укладів та зі значною доданою вартістю, а маємо критичний імпорт переважно сировинної складової. Це є позитивним, особливо для поточної ситуації військової агресії.

Інша ситуація з країнами торгівлі з ЄС. У 2013 році експорт в ЄС становив 16,76 млрд дол. (26,5 % від загального експорту), імпорт – 27,05 млрд дол. (35,1 % від загального імпорту), сальдо: –10,29 млрд дол. Вже у 2017 році експорт до країн ЄС збільшився до 17,53 млрд дол. (40,5 % від загального експорту), а імпорт – 20,80 млрд дол. (41,9 % від загального імпорту), сальдо: мінус 3,27 млрд дол. До речі, у 2015 році в Україні за показником зовнішньої торгівлі ми мали позитивне сальдо у розмірі 0,6 млрд дол. при експорті 38,13 млрд дол. та імпорті до 37,51 млрд дол. [7]. Зазначу, що у цьому столітті для України позитивне сальдо міжнародної торгівлі товарами ще спостерігалось у 2001–2004 роках.

І ще стосовно економічних успіхів України за 2014–2018 роки: асоціація та безвізовий режим з Європейським Союзом; система державних закупівель «ProZorro», значне збільшення обсягів фінансування армії та флоту, що відобразилося на обороноздатності нашої армії (армія України потрапила до 10 сильніших армій Європи); децентралізація і створення територіальних громад. Заслугує на увагу українських ремонт доріг, підземних і надземних пішохідних переходів, а також іншої інфраструктури.

Побудовано та відкрито понад 200 нових заводів за 2014–2018 роки. Натомість закрито понад 300 тис. підприємств, які не здійснили жодної банківської операції за 2 останні роки до самого закриття. Здійснено повернення до державної власності (націоналізація) крупних системоутворюючих, стратегічних підприємств на основі деолігархізації, наприклад, «Укртелеком», «Приватбанк» тощо.

У 2018 році банківська система України стала прибутковою і найбільш прозорою у світі, причому відбулося очищення національної банківської системи від російських банків, банків-«прокладок» та інших деструктивних фінансових установ. «Нафтогаз» вже отримує прибуток і є крупним донором українського бюджету, хоча до цього значний проміжок часу це підприємство було збитковим, незважаючи на те, що у всьому світі ця енергетична сфера отримувала навіть надприбутки. На принципово новий рівень вийшла наша міжнародна юридична сфера, вигравши декілька судів у Газпрому, Сбербанку та офіційно назвавши Російську Федерацію агресором на світових площадках, таких як Рада безпеки ООН, ПАЄ тощо. Вже спостерігаємо вчасне, до Нового року, голосування за бюджет у Верховній Раді, а також перевиконання цього бюджету.

За даними Міжнародного валютного фонду Україна в 2018 году досягла максимального успіху серед країн, що розвиваються. Україні вдалося згуртувати міжнародну спільноту проти Росії-агресора, посилюючи санкції, що суттєво послаблюють економіку РФ. Поступово зростає експорт зброї, зменшується енергетична залежність. Слід сказати про Томос про автокефалію, про золотовалютний запас. Вже є підстави гордитися Батьківщиною навіть песимістам.

Над чим ще слід працювати?

1. Стосовно освітньої складової, то ми дещо втратили позиції за показником Population with at least some secondary education (% ages 25 and older) (Населення з принаймні певною середньою освітою (у віці від 25 років і старше)). У 2017 році наша країна посідала 29 позицію у світі, проте мали 25 позицію у 2013 році. Досліджено 168 країн.
2. За індексом Income Index (індекс доходу) українці серед 191 країни у 2013 році мали 108 позицію, а в 2016 році вже дещо нижчу 112 позицію у рейтингу.
3. Сукупний (державний та гарантований державою) борг на кінець 2013 року становив 37,54 млрд дол. на 30.11.2018р. цей борг був на рівні 48,26 млрд дол. Проте, слід зауважити, що валовий зовнішній борг України на 30.09.2018р. становив 114,7 млрд дол., а на кінець 2013 року було 142,1 млрд дол. А це показує позитивні результати в управлінні зовнішнім боргом України.

Шануймося, бо ми того варті.

Список використаних джерел:

1. Ипатьевская летопись. Полное собрание русских летописей. – СанктПб: Типография Едуарда Праца, 1843. – Том. 2. – 381 с.
2. Войтович В. М. Степанський край. Історія та культура. – Рівне: Видавець Валерій Войтович, 2010. – 656 с.
3. Henley Passport Index. URL: <https://www.henleypassportindex.com/passport-index>
4. Human Development Data (1990-2017) URL: <http://hdr.undp.org/en/data#>
5. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/>
6. Міністерство фінансів. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/>
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>